

کلیات و برنامه سطح سه رشته کلام مقارن

(با اثبات حقانیت مکتب اهل بیت علیهم السلام)

ماده ۱- عنوان

عنوان رشته، کلام مقارن (با اثبات حقانیت مکتب اهل بیت علیهم السلام) در مقطع سطح سه است.

ماده ۲- تعریف

سطح سه کلام مقارن، دومین مقطع از کلام اسلامی است، که در آن طلاب علاوه بر شناخت استدلالی مبانی و مسائل اعتقادی تشیع و کلام اهل بیت علیهم السلام، اشتراکات و افتراقات مبانی و مسائل اعتقادی مذاهب مهم اسلامی را به صورت مقایسه‌ای می‌آموزند و توانایی اثبات حقانیت مکتب اهل بیت علیهم السلام و پاسخگویی به نیازهای مربوط و توان تحقیق در حد تحلیل و بررسی تطبیقی و تدریس آن را پیدا می‌کنند و در پایان، موفق به دریافت دانشنامه سطح سه این رشته می‌شوند.

ماده ۳- اهداف رشته کلام مقارن

1. شناخت استدلالی مبانی و مسائل اعتقادی بر اساس قرآن و معارف اهل بیت علیهم السلام و دفاع از آن؛
2. شناخت استدلالی مسائل کلامی به صورت مقایسه‌ای به منظور اثبات حقانیت مکتب اهل بیت علیهم السلام؛
3. افزایش توان تحقیق در حد تحلیل و بررسی تطبیقی و زمینه‌سازی جهت گسترش پژوهش و تألیف در زمینه کلام مقارن؛
4. شناخت و نقد دیدگاه‌های نادرست در حوزه مسائل کلامی و تقویت توان پاسخگویی به پرسش‌ها و شبهات روز؛
5. تربیت نیروهای متعهد و توانمند در حوزه کلام مقارن در عرصه‌های پژوهش، آموزش و تبلیغ؛
6. زمینه‌سازی برای تربیت استادِ دروس مرتبط با کلام مقارن؛
7. تربیت طلاب مستعد جهت ورود به سطح علمی بالاتر؛
8. شناخت منابع و مآخذ مرتبط با مباحث کلام اسلامی و مقارن و ایجاد توانمندی فهم آن؛
9. ایجاد توان تتبع و تحقیق در زمینه فقه و اصول و استفاده از منابع فقهی و اصولی.

ماده ۴- سیاست‌های رشته کلام مقارن

1. اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
2. اهتمام به تقویت استقلال فکری و علمی؛
3. اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و دفاع از عقائد شیعه امامیه؛
4. تأکید بر بهره‌گیری از روش‌های کارآمد آموزشی با اهتمام به سنت‌های حوزوی؛
5. تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی و پژوهشی و توجه به نیازهای روز؛
6. تأکید بر آموزش پژوهش‌محور؛
7. تأکید بر استفاده از متون آموزشی واجد شرایط؛
8. تکیه بر آموزش موضوعات و مسائل اصلی رشته؛
9. تأکید بر شناسایی و تشویق استعدادهای برتر در زمینه تحقیق و تدریس؛
10. اهتمام به تقویت مبانی نظام مقدس اسلامی و ترویج ارزش‌های آن؛
11. اهتمام به دروس فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن؛

ماده ۵- ضرورت رشته کلام مقارن

1. نقش مؤثر شناخت مباحث و مسائل کلامی به صورت مقارن در تبیین و دفاع از مکتب اهل بیت علیهم السلام
2. مأموریت حوزه‌های علمیه در تربیت اندیشمندان متکلم در مسائل کلامی به صورت مقارن، جهت تبیین، ترویج و دفاع از عقاید شیعه امامیه و پاسخ به شبهات؛
3. نیاز جامعه و نظام اسلامی به تبیین، ترویج و اثبات برتری عقاید حقه شیعه در مقایسه با دیگر مذاهب اسلامی.

ماده ۶- نظام آموزشی

نظام آموزشی این رشته نیم‌سال، درسی^[۱] و حضوری است. طول دوره بدون احتساب پایان‌نامه حداقل شش و حداکثر هشت نیم‌سال است.

ماده ۷- شرایط پذیرش رشته کلام مقارن

1. احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
2. دارا بودن مدرک علمی سطح دو؛
3. قبولی در آزمون ورودی^[۲] و مصاحبه علمی.

ماده ۸- جدول دروس پیش‌نیاز

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	کلام اسلامی ۱ تا ۳	۹۶	آشنایی بیشتر با مباحث خداشناسی (ذات، صفات فعلیه و ذاتیه، مراتب فعل الهی)، نبوت (ضرورت، ویژگی‌ها، وظایف و اختیارات، نبوت و خاتمیت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله) و معاد (حقیقت مرگ، عالم برزخ، قیامت و ویژگی‌های آن)
۲	معرفت‌شناسی	۳۲	آشنایی با راه‌ها و ابزار شناخت و ارزیابی آنها و دیدگاه اندیشمندان در این زمینه
۳	فرق و مذاهب کلامی	۳۲	آشنایی با آموزه‌ها، روش‌ها و کتب اصلی فرقه‌های مهم کلامی تشیع و تسنن
۴	کلیات و تاریخ علم کلام	۳۲	آشنایی با علم کلام (فرق آن با فلسفه و علوم دیگر)، موضوع، غایت و مبانی آن؛ تبیین حجیت روش‌های عقلی و نقلی و شرایط آنها و آشنایی با سیر تکوّن و تطور علم کلام، مشرب‌های کلامی، متکلمین بزرگ، منابع و مآخذ مهم کلامی
۵	مسائل جدید کلامی	۳۲	آشنایی با مسائل مهم، جدید، و رائج کلامی، مانند: منشأ و قلمرو دین، سکولاریسم، تکثرگرایی، دین و اخلاق و علم و دین
۶	تاریخ معاصر	۳۲	بررسی تحلیلی تاریخ فرهنگی، اجتماعی و سیاسی صد سال اخیر ایران
۷	روش تحقیق عمومی	۳۲+۱۶	آشنایی با روش‌های عمومی پژوهش و نظری و عملی کیفیت بهره‌برداری از منابع
جمع ساعت‌ها		۳۰۴	

تبصره: فارغ‌التحصیلان سطح ۲ گرایش کلام و طلابی که دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت

هشتاد درصدی سرفصل‌ها از گذراندن این دروس معاف هستند.

ماده ۹/ عناوین و مشخصات کلی دروس رشته کلام مقارن

ردیف	عنوان درس	تعداد ساعت
۱	دروس عمومی سطح ۳	۶۲۴
۲	دروس پایه	۵۷۶
۳	دروس تخصصی	۶۲۴
جمع ساعت‌ها		۱۸۲۴

۱- دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	فقه	۱۶۰	شناخت استدلالی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه (از القول فی ماهیه العیب تا آخر مکاسب)
۲	اصول	۳۲۰	شناخت استدلالی مباحث مهم اصولی طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه (جلد اول کفایه‌الاصول از ابتدای المقصد الثانی فی النواهی تا پایان جلد دوم)
۳	عربی معاصر	۳۲+۱۶	ایجاد توان بهره‌گیری از متون عربی جدید در حوزه مباحث کلامی نظری عملی
۴	روش تحقیق تخصصی	۳۲+۱۶	تقویت توان تحقیق و پژوهش در مسائل کلامی و به صورت مقارن با آموزش روش‌های تحقیق و کیفیت بهره‌برداری از ابزار و منابع نظری عملی
۵	روش تدریس	۳۲+۱۶	ایجاد توان مهارت تدریس با آموزش روش‌ها و فنون کلاس‌داری و ارزشیابی نظری عملی
جمع ساعت‌ها		۶۲۴	

۲- دروس پایه

ردیف	عناوین دروس	ساعت	اهداف
۱	کلام اسلامی ۱ تا ۵	۱۶۰	شناخت مباحث مهم خداشناسی (۶۴ ساعت)، نبوت (۳۲ ساعت)، امامت (۳۲ ساعت) و معاد (۳۲ ساعت) به صورت متن‌محور
۲	مبانی و قواعد علم کلام	۳۲	تبیین مبانی و قواعد علم کلام مانند: حجیت عقل، قرآن‌سنت، حسن و قبح عقلی، قاعده لطف، حجیت خبر واحد در مسائل اعتقادی
۳	حکمت اسلامی ۱ و ۲	۱۲۸	شناخت مباحث مهم فلسفی دارای کاربرد در علم کلام، مانند احکام وجود، علت و معلول، قوه و فعل و الهیئت بالمعنی الاخص،

ردیف	عناوین دروس	ساعت	اهداف
۴	مسائل جدید کلامی	۳۲	شناخت و بررسی استدلالی مسائل مهم و جدید کلامی مانند: عقل‌گرایی و ایمان‌گرایی، هرمنوتیک، زبان دین، منطق فهم متون دینی، ادله اثبات وجود خدا و مسئله شر
۵	معرفت‌شناسی دینی	۳۲	آشنایی با تعریف، نوع، شرایط و محدودیت‌های معرفت دینی، صمن تبیین امکان، معیار صدق، و تحول آن
۶	عرفان اسلامی	۳۲	آشنایی با مبانی، روش و مسائل اساسی عرفان اسلامی و مراحل سیر و سلوك آن با رویکرد به مکتب اهل بیت علیهم السلام
۷	ولایت فقیه	۳۲	تبیین مبانی کلامی نظام سیاسی شیعه در عصر غیبت و شناخت استدلالی مشروعیت، شرایط، وظایف و اختیارات حاکم اسلامی از دیدگاه شیعه، با رویکرد کلامی
۸	مهارت‌های مناظره و ارتباط	۱۶+۱۶ عملی	ایجاد توان مناظره و ارتباط مؤثر با شناخت روش‌های استدلال
۹	زبان تخصصی ۱	۳۲+۱۶	ایجاد توان فهم متون مرتبط با علم کلام نظری عملی به ویژه کلام مقارن به عربی قدیم
۱۰	زبان تخصصی ۲	۳۲+۱۶	ایجاد توان فهم متون مرتبط با علم کلام نظری عملی به ویژه کلام مقارن به عربی معاصر
جمع ساعت‌ها		۵۷۶	

۳- دروس تخصصی

ردیف	عناوین دروس	ساعت	اهداف
۱	علل پیدایش و تطور مذاهب کلامی	۳۲	شناخت و بررسی علل پیدایش و تطور مذاهب مهم کلامی شیعه و اهل سنت موجود و یا مؤثر در تاریخ
۲	مبدأشناسی مقارن (۱) (اسماء ۶۴ و صفات)	۶۴	شناخت و بررسی استدلالی و مقایسه‌ای مباحث اسماء و صفات الهی به ویژه مباحث چالشی از دیدگاه مذاهب اسلامی، همراه با اثبات حقانیت دیدگاه اهل بیت علیهم السلام
۳	مبدأشناسی مقارن (۲) (افعال ۶۴ الهی)	۶۴	شناخت و بررسی استدلالی و مقایسه‌ای مباحث افعال الهی به ویژه مباحث چالشی مانند عدل و حکمت از دیدگاه مذاهب اسلامی همراه با اثبات حقانیت دیدگاه اهل بیت علیهم السلام
۴	پیامبرشناسی مقارن	۳۲	شناخت و بررسی استدلالی و مقایسه‌ای مباحث نبوت به ویژه مباحث چالشی مانند فاعل معجزه، علم، عصمت و ولایت انبیاء علیهم السلام از دیدگاه مذاهب اسلامی همراه با اثبات حقانیت دیدگاه اهل بیت علیهم السلام
۵	معادشناسی مقارن	۳۲	شناخت و بررسی استدلالی و مقایسه‌ای مباحث معاد به ویژه مباحث چالشی مانند حیات برزخی، معاد جسمانی، خلود و شفاعت از دیدگاه مذاهب اسلامی همراه با اثبات حقانیت دیدگاه اهل بیت علیهم السلام

ردیف	عناوین دروس	ساعت	اهداف
۶	انسان‌شناسی مقارن	۳۲	شناخت و بررسی استدلالی و مقایسه‌ای مباحث انسان‌شناسی به ویژه مباحث چالشی مانند: تجرد روح، انسان کامل، جبر و اختیار و سعادت و شقاوت انسان از دیدگاه مذاهب اسلامی همراه با اثبات حقانیت دیدگاه اهل‌بیت علیهم السلام
۷	امامت و خلافت	۴۸	تبیین و شناخت جایگاه و ضرورت امامت و خلافت، شئون و وظایف امام و خلیفه، خصائص و ویژگی‌های آنها و راه تشخیص آنان از دیدگاه مذاهب اسلامی همراه با اثبات حقانیت دیدگاه اهل‌بیت علیهم السلام
۸	امامت خاصه	۴۸	تبیین و شناخت استدلالی ادله عقلی و نقلی امامت و خلافت بلافصل امام علی علیه السلام و امامت دیگر امامان علیهم السلام از منظر شیعه اثنتی‌عشری، همراه با نقد و بررسی دیدگاه‌های دیگر مذاهب اسلامی
۹	مهدویت مقارن	۳۲	شناخت و بررسی استدلالی و مقایسه‌ای مباحث مهم مهدویت از دیدگاه فرق اسلامی همراه با اثبات حقانیت دیدگاه شیعه اثنتی‌عشری
۱۰	منابع معرفتی فریقین	۱۶	اعتبارسنجی و بررسی مقایسه‌ای منابع معرفتی تشیع و تسنن، مانند قرآن، سنت، عقل، اجماع، قیاس، استحسان، مصالح مرسله و قول صحابی و تبیین شرائط و قلمرو هر یک
۱۱	منابع کلامی و حدیثی فریقین	۳۲	معرفی و بررسی تحلیلی منابع و کتب مهم کلامی و حدیثی فریقین به صورت مقایسه‌ای
۱۲	پایان‌نامه	۹۶+۹۶ عملی	ارائه یک پژوهش جامع، همراه با تتبع کافی و نقد و بررسی در مسائل کلامی به صورت مقایسه‌ای همراه با اثبات حقانیت دیدگاه اهل‌بیت علیهم السلام
جمع ساعت‌ها		۶۲۴	

[۱]. در این نظام هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد، در یک درس تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

[۲]. برخی از کتاب‌های مهم کلامی که در سطح ۲ گرایش کلام اسلامی خوانده می‌شود، از منابع آزمون ورودی است.

برای مشاهده سایر رشته‌های تخصصی سطح سه کلیک کنید